O‘QITUVCHILARDA PEDAGOGIK VA METODIK FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Irisboyeva Xotiraxon Utbasarovna

O 'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Toshkent "Temurbeklar maktabi" harbiy-akademik litseyi ona tili va adabiyot fani bosh o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada o‘qituvchilarda pedagogik va metodik fikrlashni rivojlantirishning samarali usullari, nazariy asoslari va amaliy jihatlari o‘rganiladi. Tadqiqotda pedagogik fikrlashning mohiyati, metodik kompetensiya va ularni shakllantirish mexanizmlari tahlil qilinadi. Shuningdek, milliy diydaktik terminologiyadan foydalangan holda o‘qituvchilarning ilmiy-metodik salohiyatini oshirish usullari ko‘rib chiqiladi. Maqola pedagogik va metodik fikrlashni rivojlantirish bo‘yicha innovatsion metodlar, treninglar va amaliy mashg‘ulotlarning samaradorligini yoritadi.

Kalit so‘zlar: Pedagogik fikrlash, metodik fikrlash, o‘qituvchi, ilmiy-metodik kompetensiya, milliy diydaktik terminologiya, ta’lim metodikasi

Аннотация. В данной статье будут рассмотрены эффективные методы, теоретические основы и практические аспекты развития педагогического и методического мышления у педагогов. В исследовании анализируется сущность педагогического мышления, методическая компетентность и механизмы их формирования. Также будут рассмотрены способы повышения научно-методического потенциала педагогов с использованием национальной дидактической терминологии. В статье освещается эффективность инновационных методов, тренингов и практических занятий по развитию педагогического и методического мышления.

Ключевые слова: педагогическое мышление, методическое мышление, учитель, научно-методическая компетентность, Национальная дидактическая терминология, методика обучения.

Annotation. This article will study effective methods, theoretical foundations and practical aspects of the development of pedagogical and methodological thinking in teachers. The study analyzes the essence of pedagogical thinking, methodological competence and mechanisms for their formation. Methods for increasing the scientific and methodological potential of teachers using national didactic terminology are also considered. The article will highlight the effectiveness of innovative methods, trainings and practical training for the development of pedagogical and methodological thinking.

Keywords: pedagogical thinking, methodological thinking, teacher, scientific and methodological competence, national didactic terminology, educational methodology

Kirish

Pedagogik va metodik fikrlash o‘qituvchining asosiy kasbiy malakalaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta’lim jarayonida o‘qituvchi faqat bilim uzatuvchi emas, balki o‘quv jarayonini boshqaruvchi, metodik yechimlarni ishlab chiquvchi

ISSN 3030-3907

shaxs sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu sababli, o‘qituvchilarda pedagogik va metodik fikrlashni rivojlantirish bugungi kunda katta ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik fikrlash o‘quv jarayonini tahlil qilish, o‘quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda metodik qarorlar qabul qilish qobiliyatini anglatadi. Metodik fikrlash esa o‘qituvchining darsni rejalashtirish, mazmuniy va metodik vositalardan samarali foydalanish, yangi metodlarni joriy etish salohiyatini rivojlantiradi. Shu bois o‘qituvchilarda bu turdagi fikrlashni shakllantirish tizimli va metodik yondashuvni talab qiladi.

Materiallar va metodlar

Tadqiqotning nazariy asosini pedagogika, psixologiya va didaktika fanlari tashkil etadi. Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalangan[5]:

1. **Nazariy tahlil** – pedagogik va metodik fikrlashning nazariy asoslarini o‘rganish;
2. **Suhbat va so‘rovnomalar** – o‘qituvchilarda metodik kompetensiyani aniqlash;
3. **Amaliy mashg‘ulotlar tahlili** – seminar, trening va master-klasslar samaradorligini baholash;
4. **Kuzatuv usuli** – dars jarayonida o‘qituvchilarning fikrlash jarayonini monitoring qilish ;

Materiallar: Tadqiqotda umumiy o‘rta ta’lim maktablari va oliy ta’lim muassasalaridagi 50 nafar o‘qituvchi ishtirok etdi. Shu bilan birga, milliy diydaktik terminologiyaga asoslangan 10 ta o‘quv-metodik qo‘llanma tahlil qilindi.

1-Jadval

O‘qituvchilarning metodik kompetensiya darajasi (n-50)

Daraja	% ishtirokchilar	Izoh
Yuqori	30%	Amaliy mashg‘ulotlarda muvaffaqiyatli qo‘llaydi
O‘rta	50%	Nazariy bilimlar yaxshi, amaliyotda ba’zan qiyinchilik bo‘ladi
Past	20%	Nazariy va amaliy ko‘nikmalar yetarli emas

Izoh: Ma’lumotlar so‘rovnoma va kuzatuv natijalari asosida olingan.

Muhokama

O‘qituvchilarda pedagogik va metodik fikrlashni rivojlantirishning samarali usullari:

PEDAGOGIK TRENINGLAR VA SEMINARLAR – o‘qituvchilarga darsni boshqarish, innovatsion metodlarni qo‘llash va metodik vaziyatlarni tahlil qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Pedagogik treninglar va seminarlar – o‘qituvchilarda metodik va pedagogik fikrlashni rivojlantirishning eng samarali usullaridan biridir. Ular o‘qituvchining

ISSN 3030-3907

nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirishga, innovatsion metodlarni o‘zlashtirishga va o‘quv jarayonida samarali qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshirishga xizmat qiladi [1].

Treninglar psixologik va pedagogik yondashuvga asoslanadi. Trening davomida o‘qituvchi faol ishtirok etadi, guruh ichida muammoli vaziyatlarni muhokama qiladi va real pedagogik masalalarni hal qilishni o‘rganadi. Seminarlar esa nazariy bilimlarni kengaytirish, yangi pedagogik texnologiyalarni o‘rganish va ularni amaliy mashg‘ulotlarda qo‘llash imkonini beradi.

Pedagogik treningning asosiy vazifalari:

1. O‘qituvchining metodik kompetensiyasini oshirish;
2. Darsni samarali rejalashtirish va tashkil etish ko‘nikmalarini shakllantirish;
3. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni o‘rganish va qo‘llash;
4. Guruh bilan ishlash, kommunikatsiya va hamkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirish;
5. Refleksiya va o‘zini tahlil qilish qobiliyatini oshirish.

Amaliy metodlar

Pedagogik treninglarda quyidagi metodlardan keng foydalaniladi:

- **Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish (case-study)** – o‘qituvchilar real dars vaziyatlarini tahlil qilib, eng samarali yechimlarni ishlab chiqadi.
- **Rol o‘yinlari** – o‘qituvchilar o‘quvchi va o‘qituvchi rollarini almashadi, bu orqali dars jarayonida yuzaga keladigan turli vaziyatlarni o‘rganadi.
- **Guruh muhokamalari** – tajriba almashish va muammoli pedagogik vaziyatlarni muhokama qilish orqali metodik fikrlashni rivojlantirish.
- **Prezentatsiyalar va master-klasslar** – o‘qituvchilar o‘z dars rejalari va pedagogik yondashuvlarini taqdim etadi, bir-birini baholaydi va konstruktiv fikr bildiradi.
- **Refleksiv mashqlar** – trening yakunida o‘qituvchilar o‘z faoliyatini tahlil qilib, natijalarni qayd etadi va kelajakda qo‘llash bo‘yicha reja tuzadi [2].

Masalan, 20 nafar o‘qituvchi ishtirokida “Innovatsion metodlarni darsga joriy etish” mavzusida seminar o‘tkazildi. Trening quyidagi bosqichlarda amalga oshirildi:

1. **Nazariy qism** – innovatsion pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar va milliy diydaktik terminologiya tushuntirildi;
2. **Case-study ishlashi** – har bir guruhga real pedagogik vaziyat berildi (masalan, o‘quvchilarning darsda faolligi past bo‘lsa, darsni qanday samarali tashkil etish kerak);
3. **Rol o‘yinlari** – o‘qituvchilar darsni boshqarish jarayonida o‘zini o‘rganadi, qaysi metod samaraliroq ekanini aniqlaydi;

ISSN 3030-3907

4. **Guruh muhokamalari va prezentatsiya** – har bir guruh yechimlarni taqdim etadi va boshqa guruhlar bilan muhokama qiladi;

5. **Refleksiya** – o‘qituvchilar o‘z faoliyatini baholaydi va o‘z-o‘zini rivojlantirish rejalarini tuzadi.

1-Jadval.

Trening samaradorligi (20 o‘qituvchi)

Ko‘nikma	Boshlang‘ich %	Treningdan keyingi %
Innovatsion metodlarni qo‘llash	40%	80%
Darsni samarali rejalashtirish	35%	75%
Guruh bilan ishlash ko‘nikmalari	50%	85%
Refleksiya va tahlil	30%	70%

Izoh: Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, pedagogik treninglar o‘qituvchilarning metodik va pedagogik kompetensiyasini sezilarli darajada oshiradi.

CASE-STUDY METODLARI – real pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish orqali metodik fikrlashni rivojlantiradi.

Case-study (holatlarni tahlil qilish) – pedagogik jarayonni amaliy misollar orqali o‘rganish va o‘qituvchilarda metodik fikrlashni rivojlantirishning samarali usuli hisoblanadi. Bu metod orqali o‘qituvchi real pedagogik vaziyatlarni tahlil qiladi, muammolarni aniqlaydi va samarali yechimlar ishlab chiqadi.

Case-study metodining pedagogik afzalliklari [3]:

1. **Amaliy qaratilganlik** – nazariy bilimlarni real vaziyatlarda qo‘llash imkonini beradi;
2. **Muammoli vaziyatlarni yechish ko‘nikmalarini shakllantirish** – o‘qituvchi turli pedagogik muammolarni tahlil qilib, yechim topadi;
3. **Metodik fikrlashni rivojlantirish** – darsni samarali rejalashtirish, turli metod va texnologiyalarni tanlash ko‘nikmasini oshiradi;
4. **Hamkorlikni rivojlantirish** – guruhda ishlash orqali o‘z fikrini ifodalash va konstruktiv fikrlarni qabul qilishga o‘rgatadi;
5. **Refleksiya va o‘z-o‘zini baholash** – o‘qituvchi o‘z qarorlarini tahlil qiladi va kelajakdagi faoliyatni takomillashtiradi.

Amaliy qo‘llanilishi

Case-study metodini o‘qituvchilar tayyorlashda quyidagi bosqichlar qo‘llaniladi:

ISSN 3030-3907

1. **Holat tanlash** – real dars yoki pedagogik vaziyat tanlanadi (masalan, o‘quvchilarning darsga qiziqishi past bo‘lsa, darsdagi nizolarni hal qilish, yangi metodlarni qo‘llash va h.k.).
2. **Guruhlarga bo‘lish** – o‘qituvchilar 3-5 kishilik guruhlarga bo‘linadi.
3. **Holat tahlili** – har bir guruh vaziyatni tahlil qiladi, muammolarni aniqlaydi va yechim taklif qiladi.
4. **Prezentatsiya va muhokama** – guruhlar o‘z yechimlarini taqdim etadi, boshqa guruhlar bilan muhokama qilinadi.
5. **Refleksiya** – o‘qituvchilar o‘z qarorlarini tahlil qilib, kelajakdagi darslarda qo‘llash bo‘yicha reja tuzadilar.

Masalan, “O‘quvchilarning darsga qiziqishi past bo‘lgan holat” mavzusida case-study mashg‘uloti tashkil etildi:

1. **Holat tavsifi:** 7-sinf fizika darsida o‘quvchilarning 60% diqqatini jamlay olmayapti. Darsda faqat auditoriya asosida bilim berish usuli qo‘llanmoqda.
2. **Guruh ishlari:** Guruhlar vaziyatni tahlil qildi va quyidagi yechimlarni taklif qildi:

Interaktiv metodlarni joriy etish (quiz, laboratoriya ishlari, guruh ishlari);
O‘quvchilarning individual xususiyatlariga moslashtirilgan mashg‘ulotlar;
Multimediali materiallar va vizual ko‘rgazmalarni qo‘llash;
Rag‘batlantirish va motivatsion strategiyalarni qo‘llash.

3. **Prezentatsiya:** Har bir guruh yechimlarini taqdim etdi, o‘qituvchilar muhokama qildi va eng samarali strategiyalarni aniqladi.
4. **Refleksiya:** O‘qituvchilar o‘z dars rejasini qayta ko‘rib chiqdi, case-study natijalarini real darslarda qo‘llashga qaror qildi.

3-Jadval.

Case-study metodlari samaradorligi (20 o‘qituvchi)

Ko‘nikma	Boshlang‘ich %	Case-study natijasidagi %
Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish	35%	80%
Innovatsion metodlarni tanlash	40%	75%
Guruhda ishlash ko‘nikmalari	45%	85%
Refleksiya va o‘zini baholash	30%	70%

Izoh: Case-study metodidan keyin o‘qituvchilarning pedagogik va metodik ko‘nikmalari sezilarli darajada oshgani kuzatildi.

ISSN 3030-3907

MASTER-KLASSLAR VA AMALIY MASHG‘ULOTLAR – o‘qituvchilarni amaliy faoliyatga jalb qilish orqali pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshiradi.

Master-klasslar – bu tajribali pedagoglar tomonidan o‘qituvchilarga maxsus metodik ko‘nikmalarni amaliy tarzda o‘rgatish shaklidir. Master-klasslar orqali o‘qituvchilar yangi pedagogik yondashuvlar va innovatsion metodlarni real dars jarayonida qo‘llashni o‘rganadi [4].

Amaliy mashg‘ulotlar esa o‘qituvchining nazariy bilimlarini mustahkamlash, darsni samarali rejalashtirish va interaktiv metodlarni qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan.

Master-klasslarning pedagogik afzalliklari:

1. Nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg‘unlashtirish;
2. Dars jarayonida innovatsion metodlarni ko‘rsatish va o‘rgatish;
3. O‘qituvchilarda metodik fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish;
4. Tajriba almashish va professional tarmoqni kengaytirish imkoniyati;
5. Refleksiya va o‘z-o‘zini baholashni rag‘batlantirish.

Amaliy qo‘llanilishi

Master-klass va amaliy mashg‘ulotlar quyidagi bosqichlarda tashkil qilinadi:

1. **Nazariy tayyorgarlik** – o‘qituvchilarga yangi pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar, dars rejalashtirish va baholash tizimlari haqida ma’lumot beriladi.

2. **Demonstratsiya darsi** – tajribali pedagog darsni o‘tkazadi, o‘qituvchilar diqqat bilan kuzatadi, metodik yondashuvlar va interaktiv texnologiyalarni o‘rganadi.

3. **Amaliy mashg‘ulotlar** – o‘qituvchilar o‘zlari dars o‘tkazadi yoki topshiriqlarni bajaradi, master tomonidan maslahat va tavsiyalar olinadi.

4. **Guruh muhokamalari** – amaliy mashg‘ulotlar tahlil qilinadi, o‘qituvchilar o‘z xatolarini va muvaffaqiyatlarini muhokama qiladi.

5. **Refleksiya** – o‘qituvchilar o‘z faoliyatini baholaydi va kelajakda darslarda qo‘llash bo‘yicha reja tuzadilar.

Mavzu: “Matematika darsida interaktiv metodlarni qo‘llash”

1. **Nazariy qism:** O‘qituvchilarga interaktiv metodlar (quiz, multimedia, guruh ishlari) haqida ma’lumot berildi.

2. **Demonstratsiya darsi:** Tajribali pedagog 8-sinf matematika darsini o‘tkazdi, unda o‘quvchilar guruhlarda masalalarni yechdi va o‘z yechimlarini taqdim etdi.

ISSN 3030-3907

3. **Amaliy mashg‘ulotlar:** O‘qituvchilar o‘z darslarini rejalashtirdi va amaliy mashg‘ulotda o‘tkazdi. Master-klass rahbari har bir darsni kuzatib, tavsiyalar berdi.

4. **Guruh muhokamasi:** O‘qituvchilar o‘z dars tajribalarini baholadi va bir-biriga fikr bildirdi.

5. **Refleksiya:** O‘qituvchilar interaktiv metodlarni qaysi sharoitda samarali qo‘llashni aniqladi va o‘z dars rejasini takomillashtirdi.

4-Jadval

Master-klasslar va amaliy mashg‘ulotlarning samaradorligi (15 o‘qituvchi)

Ko‘nikma	Boshlang‘ich %	Master-klass natijasidagi %
Interaktiv metodlarni qo‘llash	30%	85%
Darsni samarali rejalashtirish	35%	80%
Muammoli vaziyatlarni hal qilish	40%	75%
Refleksiya va o‘zini baholash	25%	70%

Grafik 1. O‘qituvchilarda master-klasslar natijasida ko‘nikmalar rivojlanishi

MILLIY DIYDAKTIK TERMINOLOGIYADAN FOYDALANISH – terminologik aniqlik va konseptual tushunchalarni shakllantirish orqali metodik fikrlashni chuqurlashtiradi.

Milliy diydaktik terminologiya – bu ta’lim jarayonida o‘zbek pedagogik an’analariga, milliy ta’lim konsepsiyasiga va xalq ta’limidagi metodik yondashuvlarga asoslangan ilmiy terminlar tizimi hisoblanadi. U o‘qituvchilarga dars jarayonini milliy pedagogik qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirish, o‘quvchilarda tushunishni va mustaqil fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi [5]

Milliy diydaktik terminologiya quyidagi vazifalarni bajaradi:

1. **Ta’lim mazmunini milliy an’analar bilan uyg‘unlashtirish** – o‘qituvchi o‘z darsida milliy qadriyatlar va pedagogik printsiplardan foydalanadi;
2. **Pedagogik muloqotni soddalashtirish** – o‘qituvchi va o‘quvchilar o‘rtasida tushunarlilikni oshiradi;
3. **Metodik fikrlashni rivojlantirish** – dars jarayonida milliy atamalarni qo‘llash orqali o‘qituvchining nazariy va amaliy bilimlari mustahkamlanadi;
4. **Pedagogik kompetensiyani oshirish** – o‘qituvchi yangi pedagogik vaziyatlarni milliy kontekstda tahlil qilishga o‘rganadi.

Amaliy qo‘llanilishi

ISSN 3030-3907

Milliy diydaktik terminologiyani o‘qituvchilar quyidagi shakllarda amalda qo‘llaydi:

1. **Dars rejalarida** – dars mavzusi va maqsadlarini milliy terminlar bilan ifodalash;
2. **Didaktik materiallarda** – darslik, o‘quv qo‘llanma va interaktiv materiallarda milliy atamalardan foydalanish;
3. **Guruh ishlari va muhokamalarda** – o‘quvchilarni milliy terminologiya asosida fikrlashga o‘rgatish;
4. **Pedagogik trening va master-klasslarda** – o‘qituvchilar metodik mashg‘ulotlarda milliy terminlarni qo‘llash orqali amaliy ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Masalan, “O‘zbekiston tarixi” darsida o‘qituvchi quyidagi milliy diydaktik terminlarni qo‘llaydi:

Termin	Izoh	Amaliy qo‘llanishi darsda
O‘tkirlik	O‘quvchining tez fikrlash qobiliyati	Guruh muhokamasida tezkor savollarga javob berish
Donishmandlik	Bilim va tafakkurni uyg‘unlashtirish	Tarixiy voqealarni tahlil qilish va xulosalar chiqarish
Xalqqa xizmat	Ta’limning asosiy maqsadi	Loyihaviy ishlarda ijtimoiy mas’uliyatni oshirish
Barkamollik	Shaxsning ma’naviy va intellektual rivoji	Insho va taqdimotlarda mantiqiy fikrlarni shakllantirish

Amaliy natija: Milliy terminologiyani qo‘llash orqali o‘quvchilarda mavzuni tushunish darajasi 25-30% ga oshadi, shuningdek, ularning mustaqil fikrlash ko‘nikmalari rivojlanadi.

5-Jadval.

Milliy diydaktik terminologiya qo‘llanilishining samaradorligi (15 o‘qituvchi)

Ko‘nikma	Boshlang‘ich %	Terminologiya qo‘llangandan keyin %
Pedagogik fikrlash	40%	75%
Darsni milliy kontekstda rejalashtirish	35%	80%
O‘quvchilarda mustaqil fikrlash	30%	65%
Tushunarlilik va muloqot	50%	85%

ISSN 3030-3907

REFLEKSIYA VA TAHLIL MASHQLARI – o‘qituvchilarga o‘z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish imkonini beradi.

Refleksiya – bu shaxsning o‘z faoliyatini tahlil qilish, qarorlarini baholash va kelajakdagi harakatlarni rejalashtirish jarayonidir. Pedagogik jarayonda refleksiya o‘qituvchilarga dars davomida yoki mashg‘ulotdan keyin o‘z metodik yondashuvlarini, interaktiv usullarni qo‘llash darajasini va o‘quvchilarga ta’sirini baholash imkonini beradi.

Tahlil mashqlari esa o‘qituvchining pedagogik jarayonni sistematik o‘rganishi, muammoli vaziyatlarni aniqlash va samarali yechimlarni ishlab chiqishga qaratilgan. Refleksiya va tahlil birgalikda pedagogik fikrlashni rivojlantirishning asosiy vositalaridan hisoblanadi.

Afzalliklari:

1. O‘qituvchida **tanqidiy fikrlash** ko‘nikmasini shakllantiradi;
2. Darsdagi metodik yondashuvlarni **samaradorligini baholash** imkonini beradi;
3. O‘quvchilarning faoliyatiga ta’sirini tahlil qilish orqali **dars sifatini oshiradi**;
4. O‘z-o‘zini baholash orqali **pedagogik kompetensiyani rivojlantiradi**;
5. Kelajakdagi mashg‘ulotlar va darslar uchun **strategik reja tuzishga** yordam beradi.

Amaliy qo‘llanilishi

Refleksiya va tahlil mashqlari quyidagi shakllarda amalga oshiriladi:

1. **Shaxsiy refleksiya jurnali** – o‘qituvchi har bir darsdan so‘ng quyidagi savollarga javob beradi:[6]

Darsda nima yaxshi o‘tdi?

Qaysi metodlar samarali bo‘ldi?

Qaysi jihatlar yaxshilanishi kerak?

O‘quvchilar qanday qiyinchiliklarga duch keldi va ularni qanday hal qilindi?

2. **Guruh refleksiyasi** – o‘qituvchilar kichik guruhlarda dars tajribalarini muhokama qiladi, muvaffaqiyatlar va qiyinchiliklarni tahlil qiladi.
3. **Tahliliy mashqlar** – o‘qituvchilar real pedagogik vaziyatlarni tahlil qiladi, muammolarni aniqlaydi va bir nechta yechim variantlarini ishlab chiqadi.
4. **Feedback olish** – hamkasblardan yoki mentor tomonidan dars jarayoni va metodik yondashuvlar bo‘yicha fikr-mulohaza olish.

Mavzu: “Ingliz tili darsida interaktiv o‘quv usullarini qo‘llash”

1. **Shaxsiy refleksiya:** O‘qituvchi darsdan keyin quyidagilarni qayd etdi:

Guruh ishlari samarali bo‘ldi, o‘quvchilar faol qatnashdi;

O‘quvchilar ba’zi vazifalarni tushunmay qoldi, shuning uchun keyingi darsda qisqacha tushuntirish kerak;

Multimedia materiallar diqqatni jalb qilishda yordam berdi.

ISSN 3030-3907

2. **Guruh refleksiyasi:** Guruhda o‘qituvchilar bir-birining darslarini tahlil qilib, samarali strategiyalarni muhokama qildi.

3. **Tahliliy mashqlar:** Darsdagi qiyinchiliklarni aniqlash uchun quyidagi mashq bajarildi:

Har bir o‘quvchi faoliyatini baholash;

3-4 variantli dars metodlarini taqqoslash;

Eng samarali metodni aniqlash.

6-Jadval.

Refleksiya va tahlil mashqlari natijalari (20 o‘qituvchi)

Ko‘nikma	Boshlang‘ich %	Refleksiya va tahlildan keyin %
Tanqidiy fikrlash	35%	80%
Pedagogik qarorlar qabul qilish	40%	75%
Metodik yechimlarni ishlab chiqish	30%	70%
O‘quvchilar faoliyatini baholash	45%	85%

Misol: Seminar davomida o‘qituvchilar 3 guruhga bo‘linib, dars rejasi yaratadi va uni milliy diydaktik terminologiyaga moslashtiradi. So‘ngra ularni prezentatsiya qiladi va bir-birini baholaydi. Shu jarayon metodik fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi.

7-Jadval.

Trening natijalari (50 o‘qituvchi)

Ko‘nikma	Boshlang‘ich %	Treningdan keyingi %
Dars rejalashtirish	40%	75%
Innovatsion metodlarni qo‘llash	35%	70%
Refleksiya va tahlil	30%	65%

Izoh: Treningdan so‘ng barcha indikatorlarda sezilarli o‘sish kuzatildi.

Natija

Tadqiqot asosida quyidagi natijalar olinadi:

- O‘qituvchilarda metodik fikrlashni rivojlantirish uchun amaliy mashg‘ulotlar samarali usul sifatida ishlaydi;
- Pedagogik trening va seminarlar metodik kompetensiyani oshirishda muhim rol o‘ynaydi;
- Milliy diydaktik terminologiya o‘qituvchilarda nazariy bilimni amaliy faoliyatga integratsiya qilishga yordam beradi;

ISSN 3030-3907

• Refleksiya mashqlari o‘qituvchilarda o‘z faoliyatini tahlil qilish va yaxshilash qobiliyatini kuchaytiradi.

Xulosa

O‘qituvchilarda pedagogik va metodik fikrlashni rivojlantirish o‘qituvchining professional malakasini oshirish, ta’lim sifatini yaxshilash va innovatsion pedagogik yondashuvlarni joriy etish uchun zarurdir. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, milliy diydaktik terminologiyaga asoslangan amaliy mashg‘ulotlar, treninglar va refleksiya mashqlari o‘qituvchilarning metodik kompetensiyasini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, metodik fikrlashni rivojlantirish tizimli va uzluksiz jarayon bo‘lib, u o‘qituvchining professional o‘sishida muhim omil hisoblanadi.

ADABIYOTLAR

1. Abdurashidov T **Pedagogik fikrlash va metodik kompetensiya.** Toshkent: Fan. T. 2020.
2. Qodirov, A. **Milliy diydaktik terminologiya va pedagogik jarayon.** Toshkent: O‘qituvchi.2018
3. Karimov, S. **O‘qituvchilar malakasini oshirish metodikasi.** Samarqand: Ilmiy nashr.2019
4. Jones, P. **Developing Teachers’ Pedagogical Thinking.** London: Routledge.2017
5. Smith, R. **Teaching Methods and Teacher Competence.** New York: Springer.2016
6. Shukurov, M. **Innovatsion pedagogik yondashuvlar.** Toshkent: Pedagogika.2021

ISSN 3030-3907